

โรคไข้เลือดออก เป็นโรคที่เป็นปัญหาสำคัญของประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การควบคุมและป้องกัน โรคไข้เลือดออกให้ได้ผลดีต้องดำเนินการผสมผสานทั้ง การลดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง การป้องกันและกำจัดลูกน้ำยุงลายและตัวยุงเต็มวัย อย่างไรก็ตามการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกให้มีประสิทธิภาพ ก็คือ การส่งเสริมพฤติกรรมของประชาชน ให้มีการ ป้องกันและควบคุมโรค โดยกระบวนการเกิดพฤติกรรมใดๆ ต้องอาศัยปัจจัย ทั้งภายในและ ภายนอกตัวบุคคล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน ใน เขตเทศบาลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปางกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นหัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนจำนวน 330 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ รวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิด PRECEDE Model ของ กรีน และ ครูเตอร์ (Green & Kreuter, 1991) ประกอบด้วย ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และการรับรู้ ต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ความพอเพียงของทรัพยากร และการมีทักษะ ในการใช้ทรัพยากรในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับ คำแนะนำหรือกระตุ้นเตือนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรืออาสาสมัครสาธารณสุข หรือบุคคลที่ใกล้ชิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และหาค่าความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ สเปียร์แมน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยนำ ได้แก่ ทักษะ ($r=.13$), การรับรู้ ($r=.13$) มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรม การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ความพอเพียงของทรัพยากร ($r=.36$), การมีทักษะในการใช้ทรัพยากรในการป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออก ($r=.55$) และปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับคำแนะนำหรือกระตุ้นเตือนจาก เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรืออาสาสมัครสาธารณสุข หรือบุคคลที่ใกล้ชิดเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออก ($r=.58$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรม การป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออก

ดังนั้นรูปแบบการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จึงควรมุ่งเน้นสนับสนุน ส่งเสริมปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออก

Dengue haemorrhagic fever (DHF) is a major problem in South-east Asian countries. The effective control and prevention should be integrated and decreased Aedes containers to eliminate larvae and Aedes. However the effective DHF prevention and control needs promoting of prevention and controlling behaviors among people. The process of enhancing behavior is related to both internal and external factors.

This descriptive study aimed to examine correlations between factors relating to DHF prevention and control behaviors among local municipal residents in Sop Prap district, Lampang province. The sample consisted of 330 family leader or representative selected by simple random sampling. The instrument used for data collection was a questionnaire developed by the researcher from the PRECEDE Model (Green & Kreuter, 1991) and the factors studied included: (1) predisposing factors consisting of knowledge, attitude, and perception of DHF prevention and control; (2) enabling factors consisting of resource availability and resource utilization skills and (3) reinforcing factors consisting of reinforcing information from health professionals, health volunteers and significant others. Descriptive statistics and Spearman's rank-order correlation were used for data analysis. The results were as follows.

The predisposing factors, namely, attitude ($r = .13$) and perception ($r = .13$) were significantly correlated with DHF prevention and control behaviors ($p \leq 0.05$). The enabling factors, namely, resource availability ($r = .36$), resource utilization skills ($r = .55$) and reinforcing factors, namely, reinforcing information ($r = .58$) were significantly correlated with prevention and control behaviors ($p \leq 0.01$). There was no statistically significant correlation between knowledge and DHF prevention and control behaviors.

Future DHF prevention and control programs may focus on enhancing the predisposing, enabling factors and reinforcing factors that found to correlate with DHF prevention and control behaviors.